

Centrul de Resurse Juridice

and **BUSINESS ETHICS
COMPLIANCE
CONFERENCE
2013**

„Etica și conformitatea în companiile din România”

- raport de cercetare -

București, 2013

Raport realizat în cadrul proiectului „Ethics and compliance in the Romanian business sector”, finanțat de Ambasada Marii Britanii în România.

Conținutul acestui raport nu reflectă în mod necesar poziția Ambasadei Marii Britanii în România.

Februarie 2013

Raport realizat de:

Centrul de Resurse Juridice (CRJ)
Str. Arcului, nr. 19, sector 2, București, 021034
Tel: 021/2120690
Email: office@crj.ro
www.crj.ro | www.crj.ro/blog

Coperta: Centrul de Resurse Juridice (CRJ)

Elemente ale sistemului de etică și conformitate în companiile din România

CRJ a solicitat primelor 1000 de companii private și publice din România ca număr de angajați și cifră de afaceri să răspundă la un chestionar privind sistemul lor intern de etică și conformitate.

Datele privind cele 1000 de companii au fost preluate de pe următoarele pagini de Internet: www.doingbusiness.ro, www.mfinante.ro și www.onrc.ro (pe bază de abonament). Datele companiilor sunt la nivelul anului 2011.

CRJ a trimis acestor companii E-mail-uri, fax-uri iar voluntarii CRJ au sunat la numerele de telefon ale acestor companii pentru a le invita să completeze un chestionar on-line.

Chestionarul a avut 12 întrebări și se regăsește în Anexa 1 a raportului. Chestionarul online a fost deschis spre completare până în data de 15 februarie 2013. Toate companiile care au completat chestionarul au primit o invitație la conferința 2013 Business Ethics and Compliance.

Chestionarul online a fost completat de mai multe companii a căror cifră de afaceri totală în anul 2011 a fost de 9,876,230,614 Euro (cifră de afaceri calculată la cursul mediul BNR lei/euro pentru anul 2011, și anume 4,2379 lei pentru 1 Euro).

Cele aproape 10 mld de euro reprezintă puțin peste 7,24 % din produsul intern brut al României pentru anul 2011 (în valoare de 136,4 miliarde de euro).

Companiile care au completat chestionarul au avut 68,549 de angajați în anul 2011.

În general chestionarul a fost completat de companiile mari și foarte mari, rata de răspuns la chestionar fiind destul de mică, și anume de 5,3%. Această cifră indică un interes și o disponibilitate redusă a companiilor din România de a participa la cercetări și consultări privind etică în afaceri și conformitatea legală.

În privința statisticii pe industrii, chestionarul a fost completat în principal de companiile din domeniul auto, industria de energie și industria constructoare de mașini. Una dintre industriile mai puțin interesate de etică și conformitate a fost cea a construcțiilor, cu doar două companii care au completat chestionarul. În total chestionarul a fost completat de companii din 22 de industrii sau domenii de activitate. Situația statistică a completării chestionarului pe industrii este prezentată în graficul și în tabelul de mai jos.

Cercetarea nu este reprezentativă la nivelul primelor 1000 de companii din România dar oferă o imagine fidelă a stadiului de dezvoltare a companiilor care produc peste 7% din PIB-ul României.

Elemente ale sistemului de etică și conformitate în companiile din România

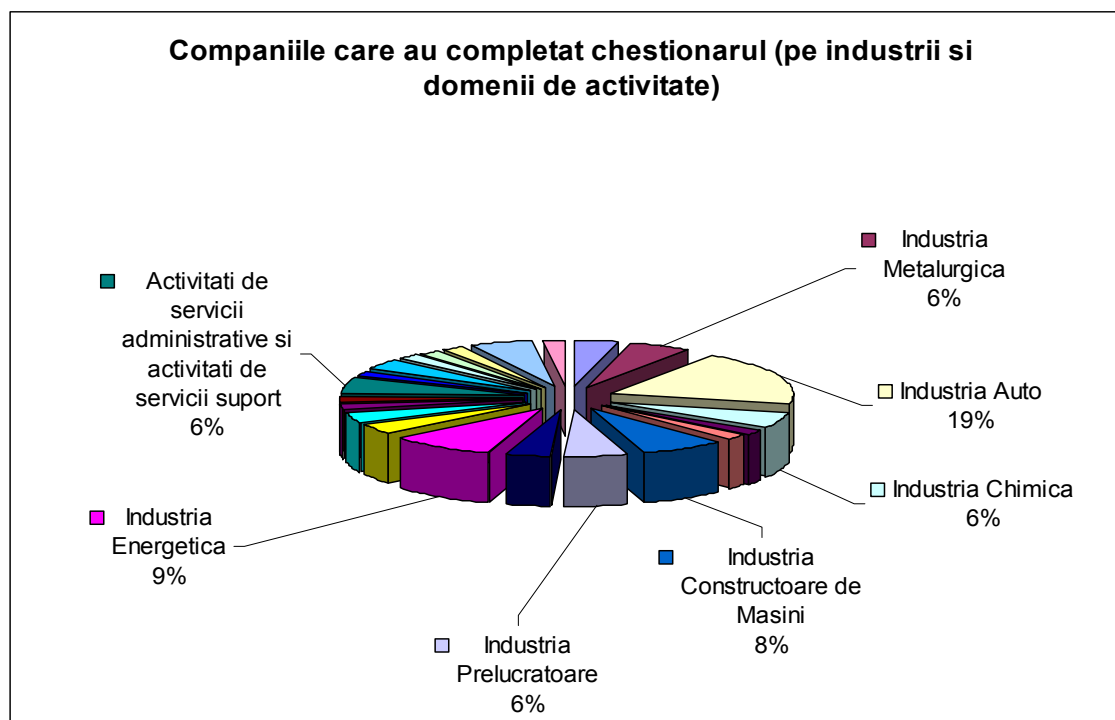

Figura 1: Distribuția completării chestionarului pe indutrii și domenii de activitate

Industria Textilă	4%
Industria Metalurgică	6%
Industria Auto	19%
Industria Chimică	6%
Industria Turismului	2%
Industria Alimentara	2%
Industria Constructoare de Mașini	7%
Industria Prelucratoare	5%
Transport si curierat	4%
Industria Energetică	9%
Industria de Electronică	4%
Industria Construcțiilor	4%
Industria Farmaceutică	2%
Industria Tipografică	2%
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	5%
Industria mobilei	2%
Publicitate	4%
Telecomunicații	2%
Securitate	2%
Software	2%
Comerț	5%
Consultanță și audit	2%

Elemente ale sistemului de etică și conformitate în companiile din România

Tabel 1 Procentul de completare pe industrii și domenii de activitate din total chestionare completate

În privința, tipului de capital al companiilor care au completat chestionarul, 66% sunt companii cu capital străin iar 34% sunt companii cu capital românesc. Între companiile cu capital românesc sunt incluse și trei companii publice (având ca acționar majoritar statul sau deținute de unități administrativ-teritoriale). În privința statelor din care provine capitalul companiilor, pe primele trei locuri se situează Olanda, Germania și Austria. Detalii în graficul de mai jos.

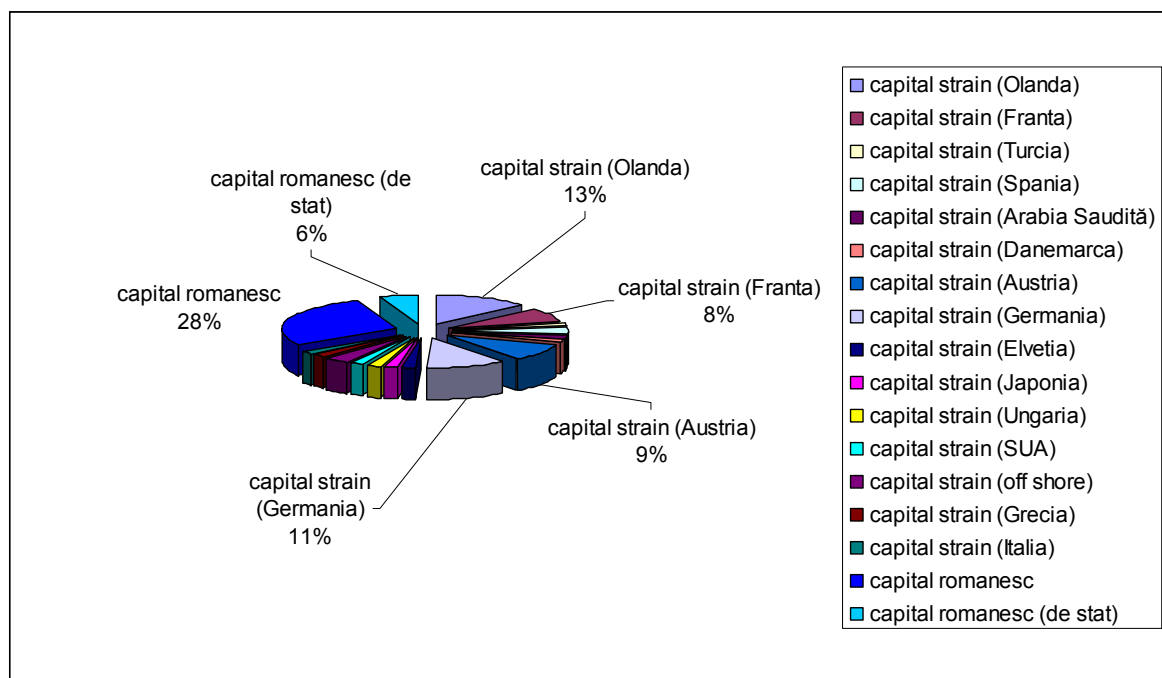

Figura II: Companiile care au completat chestionarul după tipul de capital majoritar.

În cadrul chestionarului, am dorit să identificăm care dintre elementele unui sistem de etică și conformitate se regăsesc în practica mediului de afaceri din România. Astfel, am întrebat companiile dacă au un cod intern de etică, dacă au înființat departamente de etică și conformitate, dacă au dezvoltat proceduri interne de prevenire a mitei și a conflictelor de interese, dacă au programe de training în domeniu sau sisteme de raportare anonimă a incidentelor de natură etică.

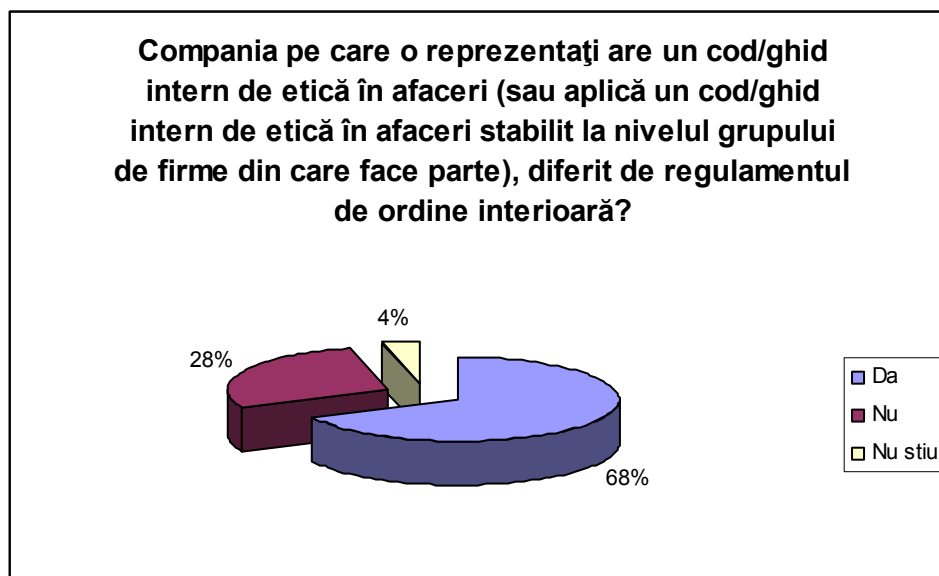
Mai jos sunt prezentate răspunsurile companiilor la aceste 6 întrebări, inclusiv diferențele de răspuns în funcție de tipul de capital.

Elemente ale sistemului de etică și conformitate în companiile din România

1. Cod/ghid intern de etică

Întrebarea: Compania pe care o reprezentați are un cod/ghid intern de etică în afaceri (sau aplică un cod/ghid intern de etică în afaceri stabilit la nivelul grupului de firme din care face parte), diferit de regulamentul de ordine interioară?

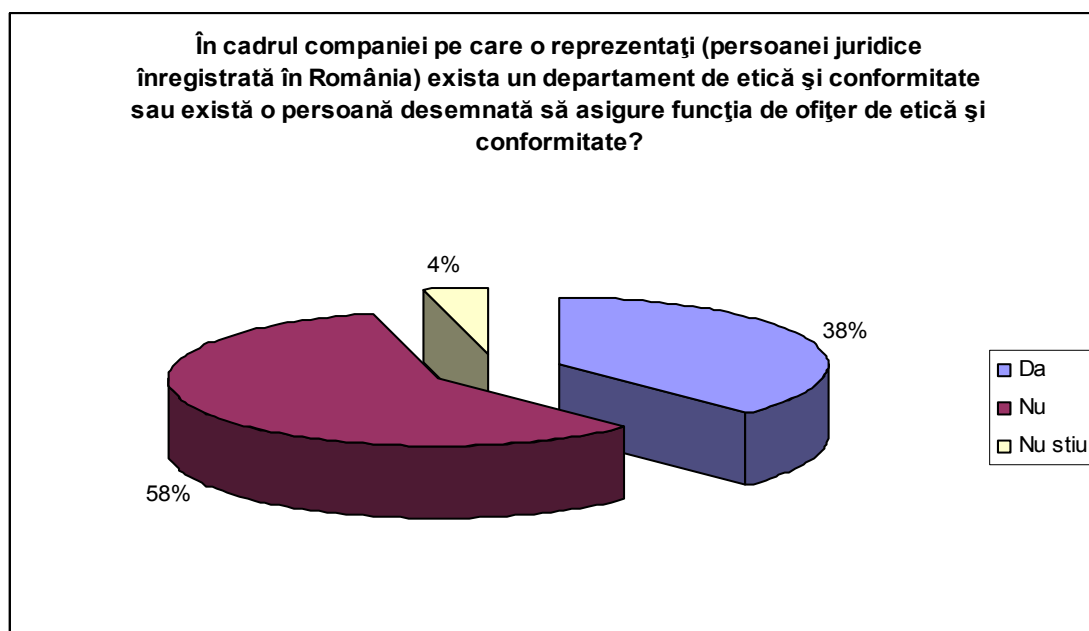
Compania pe care o reprezentați are un cod/ghid intern de etică în afaceri (sau aplică un cod/ghid intern de etică în afaceri stabilit la nivelul grupului de firme din care face parte), diferit de regulamentul de ordine interioară?			
	Da	Nu	Nu stiu
capital românesc	28% din total firme cu capital românesc	67% din total firme capital românesc	5% din total firme cu capital românesc
capital străin	89% din total firme cu capital străin	8% din total firme cu capital străin	3% din total firme cu capital străin

Elemente ale sistemului de etică și conformitate în companiile din România

II. Departament de etică și conformitate

Întrebarea: În cadrul companiei pe care o reprezentați (persoanei juridice înregistrată în România) exista un departament de etică și conformitate sau există o persoană desemnată să asigure funcția de ofițer de etică și conformitate?

În cadrul companiei pe care o reprezentați (persoanei juridice înregistrată în România) exista un departament de etică și conformitate sau există o persoană desemnată să asigure funcția de ofițer de etică și conformitate?

	Da	Nu	Nu stiu
capital românesc	11% din total firme cu capital românesc	84% din total firme cu capital românesc	5% din total firme cu capital românesc
capital străin	51% din total firme cu capital străin	46% din total firme cu capital străin	3% din total firme cu capital străin

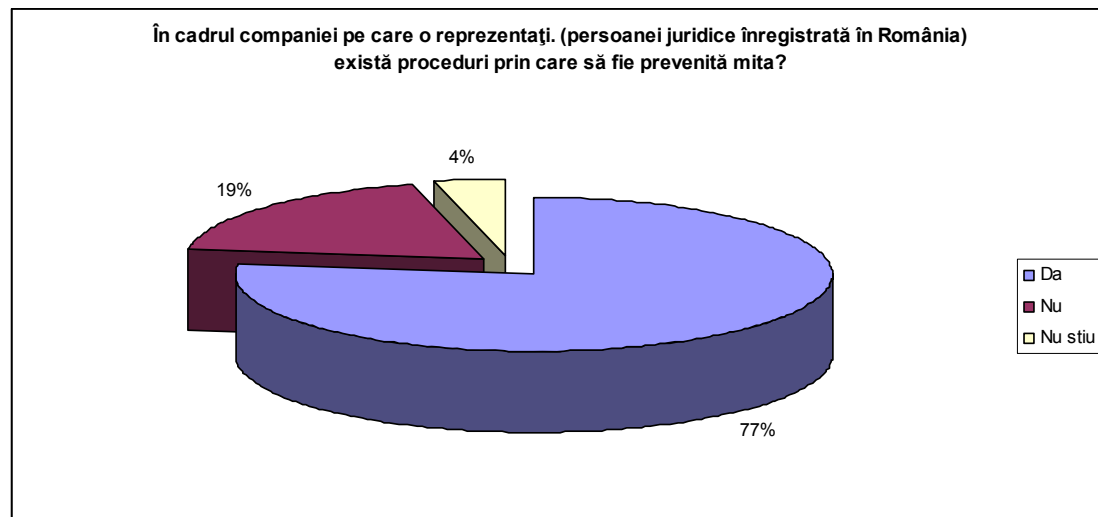
III. Proceduri interne prin care să fie prevenită mita

Întrebare: În cadrul companiei pe care o reprezentați. (persoanei juridice înregistrată în România) există proceduri prin care să fie prevenită mita (mită = situația în care angajații companiei dau sau primesc mită din exteriorul sau interiorul companiei

Elemente ale sistemului de etică și conformitate în companiile din România

pentru a obține contracte comerciale sau a face ceva ce intră în atribuțiile lor de serviciu sau ceva ilegal)?

În cadrul companiei pe care o reprezentați. (persoanei juridice înregistrată în România) există proceduri prin care să fie prevenită mita (mită = situația în care angajații companiei dau sau primesc mită din exteriorul sau interiorul companiei pentru a obține contracte comerciale sau a face ceva ce intră în atribuțiile lor de serviciu sau ceva ilegal)?

	Da	Nu	Nu știu
capital românesc	50 % din total firme cu capital românesc	45% din total firme cu capital românesc	5% din total firme cu capital românesc
capital străin	91% din total firme cu capital străin	6% din total firme cu capital străin	3% din total firme cu capital străin

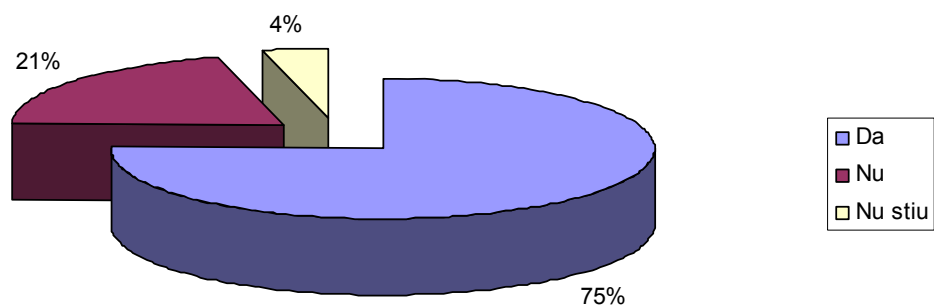
IV. Proceduri interne prin care să fie prevenite conflictele de interes

Întrebarea: În cadrul companiei pe care o reprezentați. (persoanei juridice înregistrată în România) există proceduri prin care să fie prevenite conflictele de interes (conflictul de interes = situația în care angajații au un interes personal într-o problemă de serviciu)?

Elemente ale sistemului de etică și conformitate în companiile din România

**În cadrul companiei pe care o reprezentați.
(persoanei juridice înregistrată în România) există
proceduri prin care să fie prevenite conflictele de
interese?**

În cadrul companiei pe care o reprezentați. (persoanei juridice înregistrată în România) există proceduri prin care să fie prevenite conflictele de interese (conflictul de interese = situația în care angajații au un interes personal într-o problemă de serviciu)?

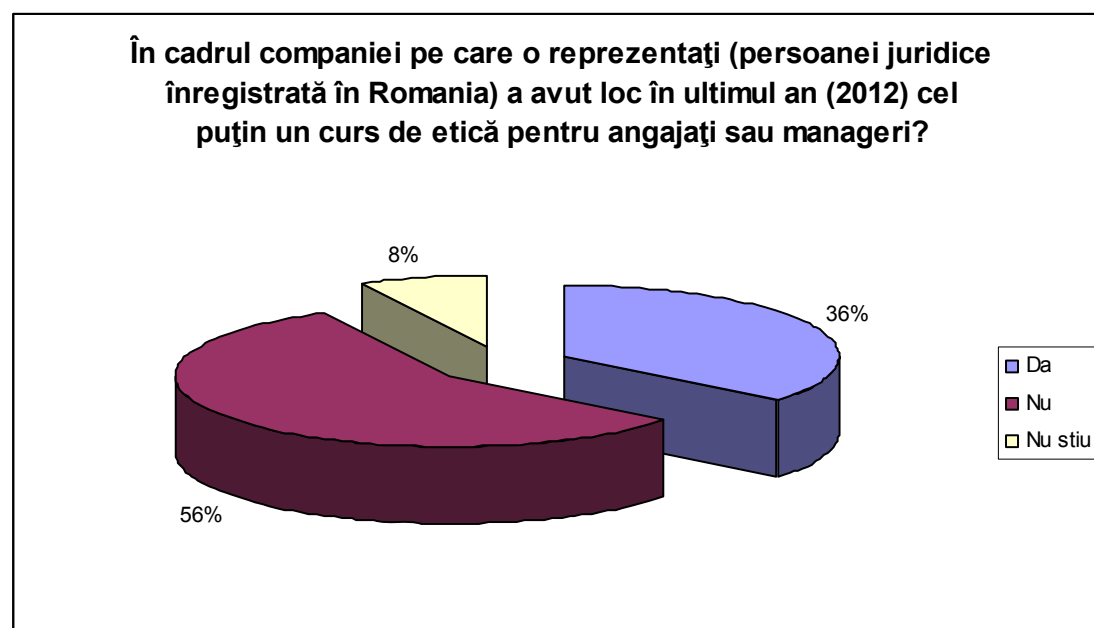
	Da	Nu	Nu stiu
capital românesc	56% din total firme cu capital românesc	39% din total firme cu capital românesc	5% din total firme cu capital românesc
capital străin	86% din total firme cu capital străin	11% din total firme cu capital străin	3% din total firme cu capital străin

Elemente ale sistemului de etică și conformitate în companiile din România

V. Cursuri de etică

Întrebare: În cadrul companiei pe care o reprezentați (persoanei juridice înregistrată în România) a avut loc în ultimul an (2012) cel puțin un curs de etică pentru angajați sau manageri?

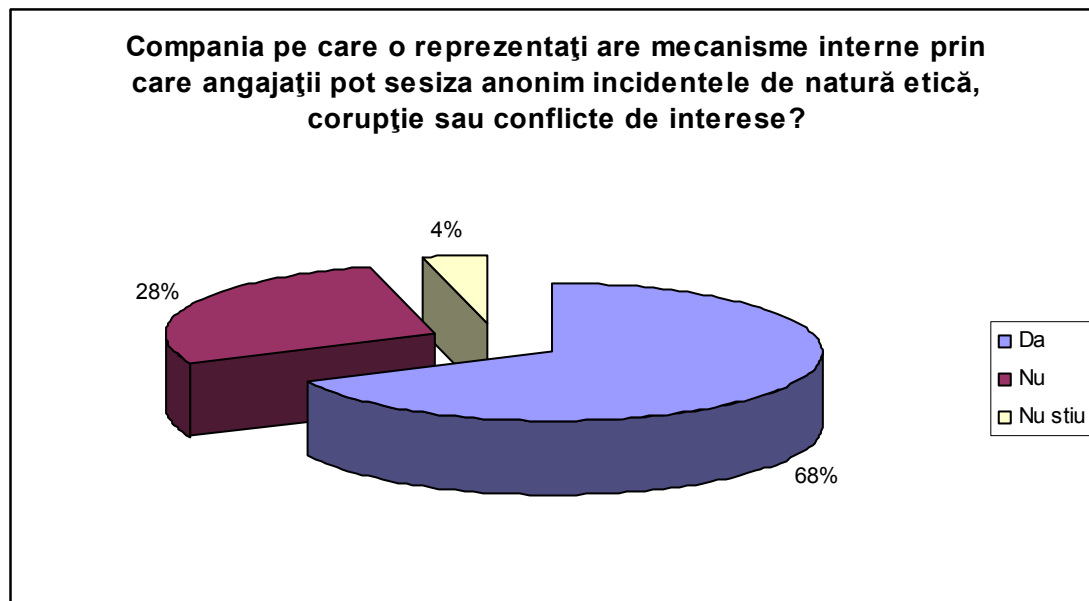
În cadrul companiei pe care o reprezentați (persoanei juridice înregistrată în România) a avut loc în ultimul an (2012) cel puțin un curs de etică pentru angajați sau manageri?			
	Da	Nu	Nu stiu
capital românesc	11 % din total firme cu capital românesc	84 % din total firme cu capital românesc	5% din total firme cu capital românesc
capital străin	49% din total firme cu capital străin	43% din total firme cu capital străin	8% din total firme cu capital străin

Elemente ale sistemului de etică și conformitate în companiile din România

VI. Mecanisme interne de sesizare anonimă

Întrebarea: Compania pe care o reprezentați are mecanisme interne prin care angajații pot sesiza anonim incidentele de natură etică, corupție sau conflicte de interese?

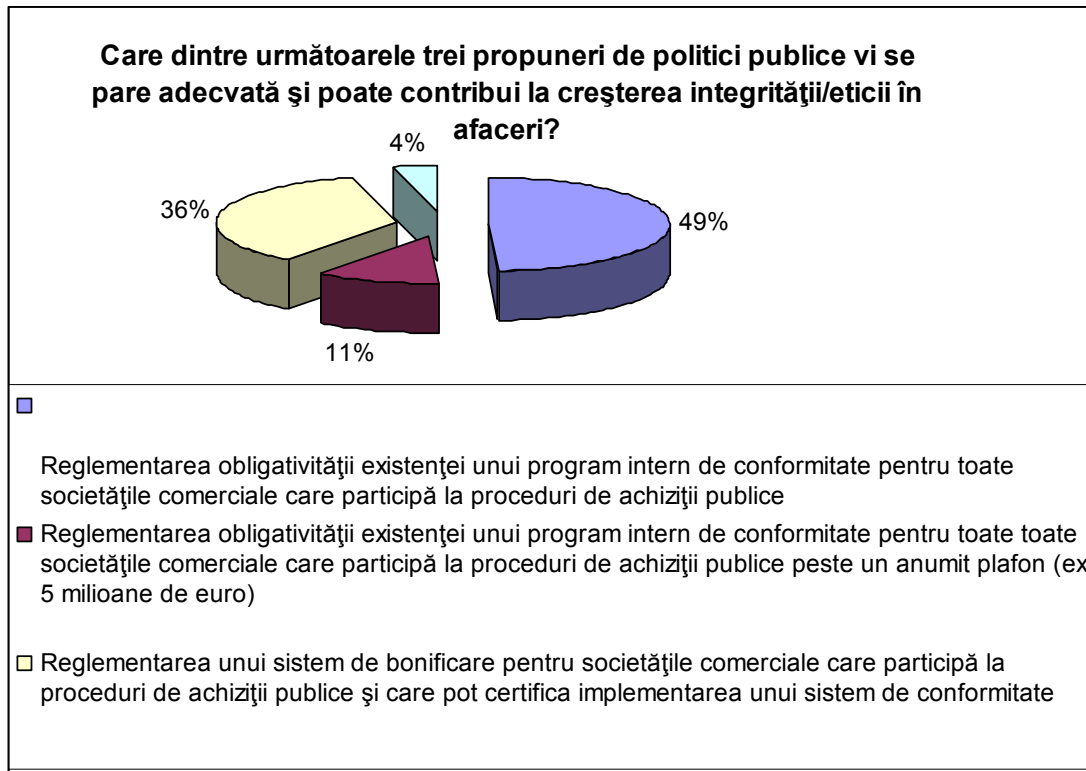
Compania pe care o reprezentați are mecanisme interne prin care angajații pot sesiza anonim incidentele de natură etică, corupție sau conflicte de interese?			
	Da	Nu	Nu stiu
capital românesc	56% din total firme cu capital românesc	33 % din total firme cu capital românesc	11% din total firme cu capital românesc
capital străin	74% din total firme cu capital străin	26% din total firme cu capital străin	0% din total firme cu capital străin

O altă parte a chestionarului a vizat poziția companiilor față de diferite propuneri de politici publice care să stimuleze etică în afaceri și conformitatea. Întrebările au vizat doar sistemul de achiziții publice.

Astfel, companiile preferă ca existența unui sistem intern de etică și conformitate să joace un rol în atribuirea contractelor de achiziții publice. În această privință nu există diferențe de opinie între companiile cu capital românesc și cele cu capital majoritar străin.

Politici publice care stimulează etică și conformitatea

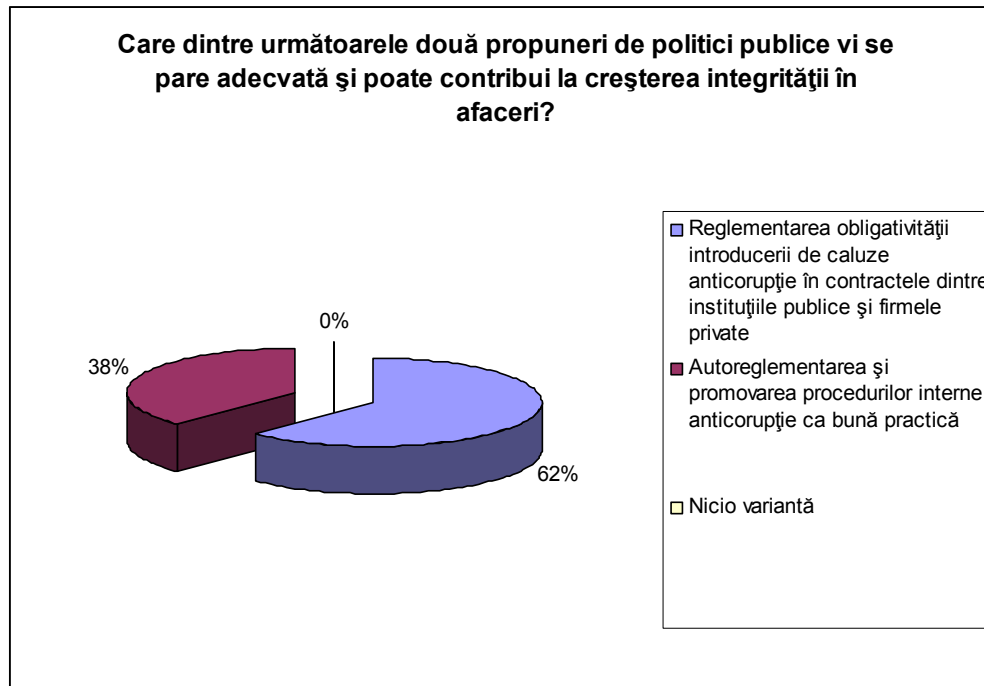

Care dintre următoarele trei propuneri de politici publice vi se pare adecvată și poate contribui la creșterea integrității/eticii în afaceri?	Reglementarea obligativității existenței unui program intern de conformitate pentru toate societățile comerciale care participă la proceduri de achiziții publice	Reglementarea obligativității existenței unui program intern de conformitate pentru toate societățile comerciale care participă la proceduri de achiziții publice peste un anumit plafon (ex. 5 milioane de euro)	Reglementarea unui sistem de bonificare pentru societățile comerciale care participă la proceduri de achiziții publice și care pot certifica implementarea unui sistem de conformitate	Nicio variantă
capital românesc	50% din total firme cu capital românesc	5,5% din total firme cu capital românesc	39% din total firme cu capital românesc	5,5% din total firme cu capital românesc
capital străin	49% din total firme cu capital străin	14% din total firme cu capital străin	34% din total firme cu capital străin	3% din total firme cu capital străin

Politici publice care stimulează etică și conformitatea

O altă întrebare s-a referit la oportunitatea reglementării unor reguli sau continuarea autoreglementării în sectorul de afaceri. Din analiză rezultă că firmele cu capital românesc doresc în proporție mai mare reglementarea clauzelor anticorupție în contracte, față de alternativa autoreglementării.

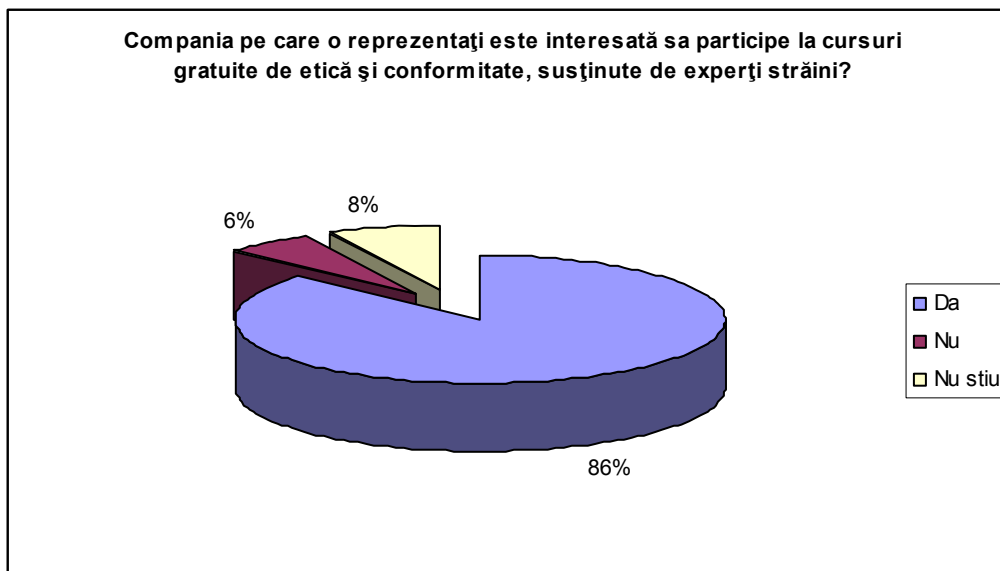

Care dintre următoarele două propuneri de politici publice vi se pare adecvată și poate contribui la creșterea integrității în afaceri?	Reglementarea obligativității introducerii de clauze anticorupție în contractele dintre instituțiile publice și firmele private	Autoreglementarea și promovarea procedurilor interne anticorupție ca bună practică	Nicio variantă
capital românesc	72% din total firme cu capital românesc	28% din total firme cu capital românesc	0
capital străin	57% din total firme cu capital străin	43% din total firme cu capital străin	0

Politici publice care stimulează etică și conformitatea

Ambele categorii de companii sunt interesate de subiectul eticii în afaceri și a conformității și își doresc inclusiv programe de formare.

Concluziile cercetării

1. Deși majoritatea companiilor incluse în cercetare au un cod de etică și proceduri interne de prevenire a mitei și a conflictelor de interese, acestea nu au mecanisme de aplicare a procedurilor (mecanisme de tipul cursurilor de etică sau al departamentelor de conformitate). Mecanismul principal de punere în aplicare a procedurilor interne pare a fi cel de sesizare anonimă a incidentelor de natură etică.
2. În privința tuturor celor 6 componente studiate ale sistemului de etică și conformitate, companiile cu capital străin au proceduri mai bine dezvoltate decât companiile cu capital românesc.
3. Companiile studiate preferă ca existența unui sistem intern de etică și conformitate să joace un rol important în atribuirea contractelor de achiziții publice.
4. Imaginea pe care această cercetare o propune conține și o serie de paradoxuri pentru companiile cu capital românesc. Deși doresc standarde legale mai ridicate în domeniul achizițiilor publice, companiile cu capital românesc sunt mai puțin pregătite să își auditeze sistemul de conformitate decât companiile cu capital străin. Apoi, deși sunt mai puțin pregătite, firmele cu capital românesc doresc în proporție mai mare decât firmele cu capital străin reglementarea clauzelor anticorupție în contracte, față de alternativa autoreglementării.
5. Este nevoie în continuarea de creșterea conștientizării asupra eticii în afaceri și conformității pentru ca reglementarea legală așteptată în domeniul achizițiilor publice să nu producă fie ritualizarea obligativității sistemului de conformitate, fie crearea unor dezechilibre între companiile cu capital românesc și cele cu capital străin.

Centrul de Resurse Juridice (CRJ)

Adresa: Str. Arcului, nr. 19, Sect. 2, București, 021034, Bucharest.

Telefon: + 40 21. 212.06.90

+ 40 21.212.06.91

+ 40.21.212.06.92

Fax: + 40 212.05.19

E-mail: office@crj.